

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 36
від 24 червня 2020 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до Закону України “Про освіту” (щодо імплементації
норм Конституції України та рекомендацій Венеційської комісії)”
(реєстр. № 3077-1 від 18.02.2020)**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону про внесення змін до Закону України “Про освіту” (щодо імплементації норм Конституції України та рекомендацій Венеційської комісії) (реєстр. № 3077-1 від 18.02.2020), який є альтернативним до проекту Закону України реєстр. № 3077 від 17.02.2020 “Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо забезпечення захисту мовних прав національних меншин», та зазначає, що законопроектом пропонується наступне:

- держава гарантує кожному громадянину України право на *здобуття формальної освіти на всіх рівнях* (дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої), а також позашкільної та післядипломної освіти *державною мовою* в державних і комунальних закладах освіти, а також навчання *мовами корінних народів або національних меншин України*;

- держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування, насамперед *англійської та російської мов*, в державних і комунальних закладах освіти;

- *приватні* заклади освіти, що забезпечують здобуття дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також позашкільної та післядипломної освіти, мають *право вільного вибору мови* освітнього процесу та зобов’язані забезпечити опанування учнями державної мови відповідно до державних стандартів та інше.

Метою законопроекту є приведення ст. 7 Закону у відповідність із нормами ст. 10 Конституції України та рекомендаціями Венеційської комісії від 8-9.12.2017 (п. 2 пояснювальної записки). Автори проекту Закону звертають увагу, що запропоновані зміни зумовлені необхідністю врахування висновків

Європейської комісії за демократію через право (Венеційська комісія) від 8-9 грудня 2017 року, що стосуються мови освіти, у Законі України “Про освіту”.

З урахуванням подібності концептуальних підходів основного та альтернативного законопроектів, Головне науково-експертне управління Верховної Ради України (далі - ГНЕУ) повторило міркування щодо основного проекту Закону та висловило деякі нові зауваження та пропозиції щодо його окремих положень.

Зокрема, як і до проекту 3077, ГНЕУ звертає увагу на два рішення Конституційного Суду України:

- по справі про застосування української мови від 14.12.1999 № 10-рп/99, у якій Конституційний Суд визнав, що “мовою навчання в дошкільних, загальних середніх, професійно-технічних та вищих *державних і комунальних* навчальних закладах України є українська мова. У державних і комунальних навчальних закладах *поряд* з державною мовою відповідно до положень Конституції України (зокрема ч. 5 ст. 53) та законів України, в навчальному процесі *можуть застосовуватися та вивчатися мови національних меншин*”.

- по справі щодо конституційності Закону України “Про освіту” від 16.07.2019 № 10-р/2019 Конституційний Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 № 2145-VIII таким, що відповідає Конституції України (є конституційним).

Сумнівним, на думку ГНЕУ, є доцільність посилання на ст. 10 Конституції України в ч. 1 ст. 7 Закону (в редакції законопроекту). Адже норми Конституції України є нормами прямої дії (ч. 3 ст. 8 Конституції України) та не потребують підтвердження в законах.

ГНЕУ також звертає увагу і на необхідність техніко-юридичного корегування.

Міністерство освіти і науки України не підтримує законопроект, зазначаючи, що зміни до статті 7 Закону України “Про освіту” суперечать змісту освітньої реформи в частині забезпечення рівних можливостей усім громадянам України незалежно від етнічного походження в реалізації конституційного права на якісну освіту та професійну самореалізацію в Україні.

Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація проекту Закону може потребувати додаткового бюджетного фінансування на забезпечення освітнього процесу учнів, які навчаються регіональною мовою або мовою національної меншини.

Міністерство культури, молоді та спорту України не підтримує законопроект реєстр. № 3077-1 та зазначає, що проект Закону спрямований не на реальне збереження національної мовно-культурної самобутності етнічних спільнот в Україні (в тому числі національних меншин) через застосування їхніх мов в освітньому процесі, а на формування умов збереження російськомовного середовища як об’єкта впливу російської пропаганди та важливого чинника інформаційної (як частини гібридної) війни Російської Федерації проти України.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету ухвалив рішення, що проект Закону “має вплив на показники бюджетів (може призвести до збільшення видатків державного та місцевих бюджетів). У разі прийняття

відповідного закону до 15 липня 2020 року він має вводитися в дію не раніше 1 січня 2021 року, а після 15 липня 2020 року – не раніше 1 січня 2022 року (або 1 січня наступного за цим року залежно від часу прийняття закону)”.

Національна академія правових наук України, провівши ґрунтовний аналіз концептуальних підходів щодо врегулювання мовних питань в освітньому процесі, вважає, що законопроект може бути рекомендований для включення до порядку денного та розгляду парламентом. Зокрема, звертає увагу, що законодавчому унормуванню питань використання мови у закладах освіти мали б передувати виважені консультації з національними меншинами.

Інститут законодавства Верховної Ради України у своєму висновку зазначає, що аналіз аргументації доцільності прийняття даного проекту, свідчить про сумнівність твердження авторів законопроекту невідповідності Конституції України окремих положень статті 7 Закону України “Про освіту”.

Враховуючи викладене, а також рішення підкомітету з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 9 червня 2020 року рекомендувати законопроект № 3077-1 направити на доопрацювання, **Комітет вирішив:**

1. Згідно з пунктом третім частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про освіту” (щодо імплементації норм Конституції України та рекомендацій Венеційської комісії)” (реєстр. № 3077-1 від 18.02.2020), поданий народними депутатами України Волошиним О.А. та Бужанським М.А., за результатами розгляду в першому читанні повернути суб’єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Співдоповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову Комітету з питань освіти, науки та інновацій С. Бабака.

Голова Комітету

С.В. Бабак